

Výlety a sport v létě

Zajímavosti v blízkém okolí

Cestou na železniční zastávku Hojsova Stráž - Brčálník nelze přehlédnout zbytky základů několika budov. Kdysi na tomto místě bývalo skautské rekreační středisko nazývané **Dakota** (z tohoto období rovněž pochází umrlčí prkno bratra Šedého Vlka na cestě k Rudolfovně). Pokud neodbočíte směrem k zastávce, ale půjdete rovně směrem k trati, dojdete k **železničnímu tunelu**. Tento tunel je nejdelší v Čechách, byl postaven v letech 1874 – 1877 a měří 1748 metrů. V okolí je možné si povšimnout pozůstatků po stavbě železnice, která je mimochodem pojmenována po císaři Františku Josefu I. V údolí Úhlavy je **elektrárna** s vyrovnávací vodní nádrží. Byla postavena v letech 1929 – 1930 Škodovými závody a jednalo se o vůbec první přečerpávací elektrárnu v ČSR (dnes technická památka).

Barabův duch v tunelu

Špičácký tunel pomáhali budovat dělníci (barabové) z Dalmácie, Bosny a Itálie. Jeden Ital měl již odjet domů za svou milou, jenže zahynul při závalu. Mnoho lidí pak vidělo Italův přízrak stát v tunelu a mávat vlakům. Dnes již v tunelu nestává, ovšem lidé, kteří chtěli tunelem nedávno projít, byli varováni před přijíždějícím vlakem tajemnými hlasy.

V celém údolí je zbudovaná naučná stezka, která Vás provede po všech zajímavých místech Brčálníku.

Turistické cesty ze špičáckého sedla

Špičácké sedlo - Pancíř - Tomandlův kříž - Můstek - Prenet (rozcestí se zelenou a žlutou)

Špičácké sedlo - rozcestí s červenou (za **Tomandlovým křížem** pod vrchem **Habr**)

Špičácké sedlo - Černé jezero nebo **Špičácké sedlo - Čertovo Jezero** (v obou případech se jedná o rozcestí s červenou)

Špičácké sedlo - Rozvodí (rozcestí s červenou)

Místa, která stojí za to navštívit

Alžbětín

Osada pojmenována po hutní mistrové Marii Alžbětě Hafenbradlové. Byla zde největší a technologicky nejvýznamnější sklárna, ve které bylo již v roce 1856 průkopnický zavedeno lití tabulového skla a od roku 1774 se zde vyrábělo zrcadlové sklo. Výroba trvala do roku 1889. Za obcí je hraniční přechod do Německa.

Bavorská Ruda (Bayerisch Eisen-Stein)

Hraniční obec na březích Bílého Regenu byla založena roku 1525, kdy se tu začala dobývat železná ruda, v roce 1877 byla vyhlášena jako klimatické lázně. Společné **Železnorudské nádraží** bylo postaveno v roce 1878. Vedle nádraží je **železniční muzeum**, v nedaleké restauraci sklářská huť pro turisty. Jen několik desítek metrů odtud je **kostel sv. Jana Nepomuckého** z počátku 20. století s barokním oltářem a 45 m vysokou věží.

Bezděkov

Na místě tvrze postaven **renesanční zámek**, zcela přebudován r. 1855 Ignácem Ullmannem do novogotické podoby. Zámek tvoří celek s empírovými hospodářskými budovami dvora. V zámeckém parku jsou chráněné duby (stáří 350 let). Na návrší severně od obce je barokní kaple z roku 1693. Místo bylo osídleno již v době bronzové (kolem r. 1200 před Kristem), o čemž svědčí žárové pohřebiště objevené u domu č. p. 50. Na hřbitově je náhrobek romanopisce Christiana Heinricha Spiesse (1755 - 1799), autora oblíbených strašidelných a loupežnických románů. V dětství zde pobýval Svatopluk Čech (pamětní deska na č. p. 4) a Josef Bohuslav Foerster. Papírna v bývalém dvoře Volenov vyráběla kvalitní papír (nyní hotel).

Bílá strž

Národní přírodní rezervace na Bílém potoce. Jediný vodopád na Šumavě. Ukázka horských klimatických biotopů a krajinné scenerie Královského hvozdu.

Brčálník (Frižvingl, Firschwinkel)

Nejmalebnějším Šumavským údolím je určitě údolí Úhlavy (můžete s tím nesouhlasit, můžete o tom vést spory, ale to je tak všechno, co se s tím dá dělat). Název Frižvingl se podle místní tradice vztahuje na celé údolí, kdežto jméno Brčálník pouze na jeho amfiteatrovitý závěr, ve kterém se nachází právě Rudolfova. Obvykle se ale oba názvy ztotožňují. Můžete zde (kromě zmíněné elektrárny - viz **Zajímavosti v blízkém okolí**) také nalézt tři památné stromy - buk lesní (250 let, obvod kmene 480 cm), lípu velkolistou (300 let, 675 cm) a jasan ztepilý (300 let, 520 cm).

Genius Loci

Adolf Šubert ve své knize věnované Čechám píše: "Překrásný jest pohled na Brčálník a jím řinoucí horské ručeje za doby letní. Snad od té věčné svěžesti barev, kterouž v době letní veškeren úval odívá se, dostalo se jména tomuto zákoutí. Člověk proniknuv poprvé do těchto odlehlých končin, domnívá se skutečně, že není uniknutí z objetí horských velikánů - avšak kratičký výlet bujnou lučinou přivede nás k hrčivému potoku, který ubíhá dětinským poskokem k severu a označuje východ cizinci ze začarované kotliny."

Březník

Vrch (1133 m n. m.), který nabízí nejkrásnější výhled na Šumavě, dějiště Klostermannova románu "Ze světa lesních samot". Nejdeštivější místo v ČR - ročně zde naprší 1500 mm srážek.

Březník u Dobré Vody Vrch ve vnitřním pásu Šumavy (1006 m n. m.) Na vrcholu **skála sv. Vintíře** a obnovená **kaplička**. Benediktinský mnich Vintíř zde trávil posledních pět let svého života. V roce 1040 zprostředkoval mír mezi císařem Jindřichem III. a Břetislavem I. Zemřel ve své poustevně v roce 1045 a byl pohřben v Břevnovském klášteře. Jako vzpomínka na jeho osobu byly na vrchol vytesány kamenné schody a nahoře postaven kříž a kovová socha. Z vrcholu je možné přehlédnout celý bývalý vojenský prostor s Pancířem v pozadí. Pod skálou stála do 50. let kaple, od roku 1992 zde stojí její přesná kopie.

Čeňkova Pila Založena pražským obchodníkem Čeňkem Bubeníčkem na počátku 19. stol. na soutoku Křemenné s Vydrou (dnes již nestojí). V létě roku 1867 sem zavítal na návštěvu majitele pily Bedřich Smetana, doprovázený dirigentem M. Angerem a vychovatelem Bubeníčkových dětí L. Procházkou. Každý z návštěvníků zde zasadil smrček, ty později nahradily borovice douglasky. Malá **hydroelektrárna** (zal. r. 1912) s původním zařízením je dnes technickou památkou. Výše proti proudu Vydry je novější elektrárna (dostavěna 1938 a nazvána Vydra), která je napájena z blízkého Vchynicko-tetovského kanálu. V objektu technického muzeum. Při silnici kmen smrku, stáří 276 let, výška 37 m.

Černé jezero Rozlohou je největším ledovcovým jezerem na Šumavě (rozloha 18,93 ha, hloubka 40,6 m). Své jméno dostalo podle černé hladiny způsobené odrazem okolních lesů. Nad jezerem se zvedá 330 m vysoká skalní stěna Jezerní hory (1343 m n. m.). U jezera jsou na Černém potoce stavidla vodní elektrárny - viz. **Zajímavosti v blízkém okolí.** V roce 1969 byly v jezeře objeveny údajné písemnosti říšského bezpečnostního úřadu v Berlíně, které zde údajně zanechala ustupující německá armáda. Akce však byla fingována, jednalo se o provokaci a nepovedenou frašku inscenovanou STB. Navíc byly ze dna jezera vyloveny jen bedny prázdného papíru, neboť se archiválie ze zdrojů KGB na cestě z Moskvy opozdily. Jezero je součástí přírodní rezervace sloužící k ochraně ledovcových karů a vzácné fauny a flóry.

Jak se Černé jezero bránilo pokroku

Černé jezero je podle pověsti bezedné. Jednou se o tom chtěli tři muži přesvědčit a na voru vypluli do středu jezera, aby do hlubin spustili provaz. Najednou se jezero otevřelo, že viděli až na samé dno, a ozval se strašný řev: "Když mě změříš, tak tě pohltím". Muži raději od svého úmyslu upustili.

Čertovo jezero Spolu s Černým jezerem vzniklo v ledovcových karech zhruba před 10 000 lety. Radí se na druhé místo co do velikosti (rozloha 10,33 ha, hloubka 37 m). Jezero je napájeno dvěma malými potoky a vyvěrá z něj Jezerní potok. Ačkoli je Čertovo jezero blízko Černého, Jezerní potok odtéká do Dunaje a odtud do Černého moře, zatímco vody Černého potoka odtékají do Labe a tím do moře Severního. Čertovo jezero je také součástí rezervace.

Vznik Čertova jezera

Dolinu, v níž se Čertovo jezero nachází, vyryl podle pověsti ďábel, neboť mu dívka, kterou chtěl odnést do pekla, přivázala na ocas velký kámen. Dodnes se prý z jezera vynořují skřeti a podivné postavy.

Debrník Významná sklářská osada, dnes již zaniklá. Dominantou býval zámek postavený r. 1779 pro Marii Alžbětu z Hafenbrádlu (po ní pojmenovaná osada Alžbětín). V zámečku se nacházelo klenuté sklepení, z něhož vedla podzemní chodba do Bavorské Rudy a schodiště hluboko pod sklepením vedoucí ke studni. Významnou stavbou v osadě byla rovněž barokní kaple v mariánském slohu s výzdobou z hafenbrádlavských skláren a s ostatky sv. Konstantina ve skleněné rakvi, které koupila Alžběta Hafenbrádllová v Římě za 35 000 zlatých. Po zakoupení Hohezollerem byly v zámečku kanceláře a byty nadlesního. V posledních měsících 2. světové války zde pobývali němečtí vojenští lékaři, kteří měli na půdě sklad léčiv. Po skončení války se stal zámek lesnickým učilištěm a po roce 1948 byl objekt v majetku vojska a později pohraniční stráž, které jej zdevastovaly a krátce před listopadem 1989 zbouraly, ačkoli měl velkou historickou cenu.

Dobrá Voda u Pocinovic

Poutní místo se dvěma kaplemi. Větší (sv. Vintíře) byla postavena v roce 1872 z daru Anny Balhánkové z Pocinovic a slohem poněkud připomíná renesanci. V menší je stálý pramínek vody v žulové jímce. V 17. století byla nad pramínkem vystavěna dřevěná kaplička, kam uzdravení lidé (vypráví se, že většina prosebníků byla uzdravena) nosili obrázky malované na dřevě, znázorňující milost, kterou si vyprosili. V roce 1908 dřevěná kaplička vyhořela a na jejím místě byla postavena zděná. Na vrchol vede křížová cesta.

Legenda o objevu pramene

Podle legendy pramen objevila stará a slepá kobyla, která zabloudila ze stáda do lesa. Kopytem šlápla do pramene ve chvíli, kdy ji hospodář našel. Voda jí vstříkla do očí a kobyle se navrátil zrak.

Dobrá Voda u Harmanic

Poutní místo k baroknímu kostelu **sv. Vintíře** (viz Březník u Dobré vody) s unikátním dřevěným oltářem. Vedle kostela pramen železité vody (odtud název osady). Od 50. let sídlo vojenské správy, osada byla zcela zdevastována, nyní je již částečně obnovena. V jednom z domů je muzeum Dr. Šimona Adlera s židovskou a národopisnou expozicí včetně informačního střediska.

Legenda o objevu pramene

Pramen v případě hartmanické Dobré Vody objevila slepá kráva, kterou hospodář vypustil do lesa, protože mu bylo líto ji utratit. Po určité době kráva dostala žízeň. Protože ucítila pod kopyty vlhko, začala hrabat a najednou jí pod kopyty vytryskl pramen. Jak hrabala, voda jí stříkla do očí, kráva opět začala vidět a s veselým bučením se rozeběhla zpět ke svému hospodáři.

Gerlova Huť

Původně sklářská huť založená r. 1693 a pojmenovaná po zakladateli. V období 1736 - 1865 se při jejím provozu vystřídaly všechny hlavní sklářské rodiny oblasti. Vyhasla v r. 1870.

Hamry

Obec (nebo spíše velké množství roztroušených samot) pod masívem Velkého Ostrého v údolí Úhlavy. Název vznikl v souvislosti s dolováním železné rudy v 16. stol. a následném vzniku železných hamrů v okolí. Později (v 18. a 19. stol) zde byla sklářská výroba a ještě později továrna na výrobu kvalitního papíru, objekt továrny je nyní značně zdevastovaný, ale díky chybějící střeše je možné ze silnice vidět pozůstatky původního vybavení. V obci je též nová soukromá vodní elektrárna. Nad obcí je památný strom buk lesní (stáří 250 let) poblíž kapličky nově zbudované na původních základech v roce 1993 (oboje je možné navštívit cestou z nádraží značenou modrou barvou). Nad silnicí je zrekonstruovaný **kostel Bolestné Panny Marie** v Kollerově samotě (podle níž se nazývá též Kollerův), od kterého je překrásný výhled na vodní nádrž Nýrsko orámovaný horami.

Hartmanice

Ve středověku bohaté horní město s celnicí na zemské stezce. Od 14. stol. těžba zlata, zbytky štol v Černém lese (naučná stezka Hamižná hora). Od 16. století se staly městem, ale další rozvoj zastavila třicetiletá válka. Pozdně **gotický kostel** z 15. stol., zasvěcený sv. Barboře, patronce horníků, je barokně upraven. Na náměstí **šumavské stavení** volarského typu z 19. stol. s pavláčkou ve štítě a starou pecí v černé kuchyni. Od roku 1992 mají Hartmanice opět statut města.

Hofmanky

Rozlehlé horské louky (1070 m n. m.) na svazích Pancíře s charakteristickou květenou. Rozhledy do údolí Řezné, na Falkenstein, Velký a Malý Javor a za dobré viditelnosti i na Alpy. Lyžařské středisko a přestupní stanice sedačkové lanovky ze Špičáku.

Hojsova Stráž

Obec pod svahy Můstku, od roku 1614 do 19. stol. královská rychta. Šindelem obložený kostel z let 1824 - 26 s přilehlou farou. Dnes je Hojsova Stráž významným střediskem zimní i letní rekreace (v okolí lyžařské tratě a vleky).

Horská Kvilda	Horská obec na Hamerském potoce se zbytky typických šumavských stavení (dřevěné roubené domy s vrcholem Antýglu v pozadí jsou vděčným motivem pro každého fotografa). O životě zdejších dřevorubců v 19. stol. píše K. Klostermann. V okolí stopy po rýžování zlata, běžkařský areál a bizoní farma.	
Hrádek u Sušice	Název obce je odvozen od malého hrádku, který zde stával od 1. poloviny 14. stol. Vlastní obec je však starší, připomíná se již v roce 1180 v souvislosti s rýžováním zlata. Na město byl povýšen v roce 1479. Mezi novější památky patří zámek , který se skládá ze dvou částí - starší renesanční a novější barokní. Patří k němu rovněž barokní kaple z roku 1775.	
Janovice nad Úhlavou	Jedno z míst, kde se odehrává děj "Černých baronů" Miroslava Švandrlíka. Významnou památkou je raně gotický kostel sv. Jana Křtitele z konce 13. stol., barokizován r. 1746, kdy byla přistavěna i věž. V presbytáři sklenutém křížovou klenbou jsou raně gotické nástěnné malby z 1. třetiny 14. stol. - poslední soud, apoštolové aj., renomované Františkem Kotrbou. Na starém hřbitově patrně zbytky vodní tvrze (na umělé vyvýšenině) a příkop, který byl naplňován vodou z Úhlavy. Obec vznikla jako podhradí tvrze, první zmínka o ní je z r. 1290, městečkem se stává v 2. polovině 14. stol. Mezi další památky města patří židovský hřbitov z 18. stol. a blízký hrad, zámek a galerie Kleonová.	
Javorná	Horská obec pod svahy Můstku. Barokní kostel sv. Anny z let 1718 - 1721 (od M. A. Gilmetiho) s dvěma věžemi v průčelí, krytými šindelem. Oltářní obraz Kristova křtu pochází z dílny P. Brandla, lustry jsou výrobky zdejších zaniklých skláren (které zde existovali od 15. století). U kostela památná lípa stará 300 let. V minulosti sídlo hlavního rychtáře osmi královských rycht Královského hvozdu.	
Kašperk	Gotický hrad, postavený v letech 1356 - 61 na pokyn Karla IV. stavitelem Vítem Hedvábným a na panovníkovu počest pojmenovaný Karlsberg, se skládá ze dvou věží zastřešených cihlovými helmicemi a hradeb s nevelkým obytným prostorem spojeným s věžemi. Sloužil k ochraně zemských hranic, obchodní stezky vedoucí z Pasova do Čech a byl správním střediskem oblasti, která byla ve své době nejdůležitějším zlatorudným revírem v Čechách (až do roku 1777 se zde těžilo v 37 štolách). Ze strategického hlediska byl velmi dobře situován a na jeho obranu stačil relativně malý počet vojáků. Téměř neustále byl dáván do zástavy soukromým držitelům - přívržencům kalicha Zmrzlíkům ze Svojšína v husitských dobách, Štemberkům, Půtovi Švihovskému z Rýzmběrka a roku 1548 rozprodal císař Rudolf II. velkou část kašperského panství. Již pustý hrad i se zbytkem panství koupilo roku 1617 město Rejštejské Hory a v roce 1655 byl vydán rozkaz k jeho zbourání, který byl našťastí pro nás splněn jen částečně.	Dlouhá nitka, líný čert O hradu Kašperk se vypráví obrovské množství pověstí. Jedna z všechny - kdysi se jedné mladé švadleně, která právě procházela pod hradem, zjevila krásná paní a řekla jí, že pokud dokáže ušít šaty rychleji než čert, vysvobodí kašperské panstvo a dostane velkou odměnu. Dívka závod vyhrála, neboť do jehly navlékala krátké nitě, kdežto čert si navlékl tak dlouhou nit, že při každém stehu musel vyletět z okna. Vysvobozený kašperský hrabě nechtěl o nějakém dávání odměny ani slyšet, že prý byla určena pouze pro muže. Brzy na to zemřel a za svou lakotu přišel do pekla. Kašperk v den jeho smrti vyhořel do základů.

Kašperské Hory

Vznikly ve 13. století z hornické osady a nesly název Reichenstein, později Bergreichenstein. Brzy se staly velmi bohatým městem s doly na zlato. V okolí města zůstaly zbytky štol a šachet. Jeden z dolů (štola Kristýna) je využíván jako seismická stanice. R. 1584 byly povýšeny na královské horní město se znakem (ten je krásně vidět v barokním provedení spolu se znakem království na **renesanční radnici** z r. 1597). Po koupi hradu **Kašperk** (viz) přijaly dnešní název. Těžba zlata postupně upadala. K zajímavostem patří kromě radnice také pozdně gotický děkanský **kostel sv. Markéty** z druhé poloviny 14. stol, upravovaný r. 1883, při vnější zdi kostela stojí mlýnské kameny užívané k drcení zlatonosné rudy a tzv. **kohoutí kříž** (viz níže). Dále je zde hřbitovní **kostel sv. Mikuláše** původně z roku 1330 s gotickými freskami a dřevěným malovaným stropem z r. 1700 a poutní **kostel Panny Marie Sněžné** postavený r. 1867 ze sbírek občanů. Na náměstí je **Muzeum Šumavy** s jedinečnou sbírkou secesního skla z blízké sklárny v Klášterském Mlýně, sbírkou dokumentující hornictví a přírodu Šumavy. V okolí města lyžařské vleky.

Národ skřítků

V okolí Kašperských Hor bydlívali skřítkové, kteří tu kutali své podzemní poklady. Byli dobromyslní a přátelští, ale pokud je někdo rozzlobil, dokázali být pomstychtiví a krutí. Rádi potřebným vypo-mohli zlatem, kouzelným předmětem nebo svou prací. Často k tomu dali určitou podmínku a ten, kdo ji porušil, mohl i špatně dopadnout. Například jednomu mlynáři pomáhali mlít obilí, ale jen v noci a nesměl je nikdo vidět. Jednou mlynář nevydržel svou zvědavost a v noci skřítky pozoroval. Od té doby se v mlýnici neukázali. Jistý sedlák dostal od skřítků mušlí na zahánění špatného počasí, ale směl na ni troubit jen on sám. Poté co na ni před bouří zatroubila jeho žena, udeřil do jejich statku blesk a zapálil jej. Jindy zase chudému horníkovi skřítkové ukázali štěrbinu, odkud si může nabírat zlato s tím, že se nesmí v kostele pokřičovat. Jednou se ze zvyku pokřičoval, a když si šel pro zlato, ze štěrbin se vyvalila smola a zadusila jej.

Klatovy

Brána Šumavy s pozoruhodnými památkami a pozoruhodnou historií. V roce 1636 se zde usídlili jezuité, kteří se snažili převést evangelické obyvatelstvo (Klatovy bývaly významným husitským městem) na katolickou víru a zanechali zde po sobě například chrám **Početí Panny Marie a sv. Ignáce** (základy položeny v roce 1657, staviteli byli Dominik Ursini a Carlo Lurago, tři portály v čele kostela jsou dílem Kiliána Ignáce Dienzenhofera). Chrám několikrát vyhořel, do původní podoby byl opraven v roce 1810. Pod chrámem jsou rozsáhlé **katakomy**, kam byli pochováváni řádoví bratři a šlechta sympatizující s jezuitou (od roku 1674 do roku 1783, kdy císař Josef II. zakázal pohřby v kostelech). Jejich těla byla vysušena vzduchem proudícím ve zvláštním systému větracích kanálků (vyústujících až na střeše kostela). Celkem takto bylo pohřbeno na 200 osob, vlivem nedbalosti při opravě kostela ve třicátých letech se asi 160 mumií rozpadlo. Pokud nejste zvlášť slabé povahy, zbylých 40 mumií stojí za to vidět. Vedle kostela byla postavena v letech 1675 - 1679 a 1689 - 1717 **jezuitská kolej**, kde také působil např. Bohuslav Balbín, který zde napsal své slavné dílo "Obrana jazyka slovanského". Po zrušení řádu v roce 1773 byla kolej přeměněna na kasárna a v současné době slouží k obchodním účelům, sídlí zde i městská knihovna. S kolejí sousedí **Černá věž** (název získala díky svému zabarvení zapříčiněnému četnými požáry), charakteristická dominanta Klatov. Je vysoká 71 metrů a byla postavena v letech 1547 - 1555 mistrem Anoňem. Za pěkného počasí je odsud krásný pohled na město a na Šumavu (za příznivého počasí jsou vidět i vrcholky Alp). S Černou věží byla propojena **renesanční radnice** (vedl odtud vchod ze soudní síně rovnou do mučírny v prvním patře věže), vystavená v letech 1547 - 1555 rovněž mistrem Anoňem. Šlo o první dvoupatrovou budovu na náměstí, v roce 1924 bylo přistavěno další patro. Nesmíme také opomenout **barokní lékárnou U bílého jednorozce**, pro svou unikátnost zapsanou do seznamu kulturních památek UNESCO. Zařízení lékárny pochází z roku 1773 (třístupňová lékárenská pec je jediná v celé Evropě), název pochází od rohu narvala, ve středověku považovaného za bájného jednorozce. Z dalších klatovských památek a zajímavostí jmenujme např. **arciděkanský kostel Panny Marie** (postavený krátce po založení města v 13. století jako první celokamenná stavba ve městě), **Bílou věž** (zbudována v roce 1689 v těsném sousedství děkanského kostela), **sokolovnu**, **okresní muzeum**, **synagogu** a **židovský hřbitov**, **dominikánský** a **kapucínský klášter** a mnoho dalších. Silnice na Domažlice vede kolem vrchu **Hůrka**, na níž stojí z dálky viditelný **kostel sv. Martina** (postavený ve 13. stol. jako farní kostel obce Beňovy, nejstarší obce na Klatovsku, v letech 1735 - 1748 přestavěn do barokní podoby) a bývalý **kostel sv. Anny** (postavený v letech 1712 - 1725, za císaře Josefa II. zrušený a v roce 1900 přestavěn na rozhlednu a nyní fungující jako zahradní restaurace). Mezi významné klatovské rodáky patří pražský vydavatel a nakladatel Václav Matěj Kramerius (1753 - 1808), lékař Karel Slavoj Amerling (1807 - 84), publicista a novinář Karel Boleslav Štorch (1812 - 68), spisovatel Jaromír John (1882 - 1952) a další.

Klenová

Nachází se na kopci nedaleko Janovic nad Úhlavou. Hrad pochází z 2. pol. 13. století, dnešní podobu získal za vlády Lucemburků. V letech 1553 získal Klenovou Jiří Harant z Polžic a Bezdružic a podle tradice se zde narodil i jeho syn Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic. Zhruba od poloviny 17. století hrad pustl. Obnova zříceniny v romantickém duchu byla započata v r. 1832, kdy panství koupil hrabě Eduard Stadion-Thannhausen, který navíc v letech 1834 - 36 zde nechal postavit zámek. Náročné stavební práce jej však natolik vyčerpaly, že panství musel prodat Františku Václavu Veithovi. Ten dokončil zámecké interiéry, jejichž výzdobu (iluzivní táflování stěn) zadal proslulému malíři Josefu Navrátilovi. Jako poslední vlastník je vedena malířka Vilma Vrbová-Kotrbová (proslulá svými portréty dětí), od 1951 byl hrad a zámek ve správě Národní kulturní komise a v roce 1963 zde byla zřízena galerie výtvarného umění. Nyní je přístupný (a opravený) nejen zámek, ale i celý hrad, kde jsou rovněž umístěny exponáty. Jako galerie také slouží vila manželů Kotrbových se stálou expozicí prací renomovaného restaurátora Františka Kotrby.

Umučení mniši

Jedním s majitelů byl v letech 1420 - 1465 Přibík z Klenové, proslulý válečník a jedna z nejvýznamnějších osobností tehdejšího politického života. Straník husitů posléze přešel k panské jednotě (účastnil se obléhání Plzně a zároveň ji pomáhal zásobovat). Podle pověsti, zaznamenané Václavem Hájkem z Libočan, zjal r. 1447 dva polské mnichy, cestující do Bavor, kvůli podezření, že nesou tajné zprávy kališnickému biskupovi Janovi z Rokycan. Krutě je mučil a pak je nechal umřít hladu (měl kde, na Klenové je též hladomorna).

Kohoutí kříže

Tyto kříže jsou typické pro Prachatický okres. Kromě ukřižovaného Krista jsou na něm ztvárněny nástroje Kristova umučení, řemeslné nářadí a kohout (odtud název). Jeden ze zchovalých křížů se nachází v Úbislavi, druhý v Kašperských Horách.

Královský hvozd

Pohraniční územní pás, který se táhl podél jihozápadní hranice Čech a tvoří oblast, bránící vpádu nepřátel do země. Natrvalo připojen k Čechům až Přemyslem Otakarem II. roku 1273. Oblast byla kolonizována pro svoji odlehlost až od 16. století a často sloužila jako zástava šlechtickým držitelům, mezi nimiž a obyvateli docházelo ke sporům. V roce 1617 císař Matyáš potvrdil, že se obyvatelé oblasti sami vykoupili ze zástavy a jejich správní centra - rychty - zůstanou pouze pod správou panovníka. Rychty bývaly ve Sv. Kateřině, Hamrech, Hojsově Stráži, Zhůří, Kochánově, Zejbiši (Javorná), Stodůlkách a Stačách (podle místních ve Staších). Obyvatelé oblasti, Králováci, byli svobodní osadníci s četnými výsadami. Dříve připisovaná povinnost ostrahy hranic, obchodních stezek a zlatých dolů není doložená. Nesídlili v osadách, ale v osamělých dvorcích uprostřed svých pozemků. Královský hvozd jako správní celek byl zrušen r. 1850. Dnes se název Královský hvozd vztahuje pouze na svorový hřbet mezi Ostrým a Jezerní horou.

Královský kámen

Skalnatý vrchol (1058 m n. m.) ze žulového porfyru rozrušený mrazem do podoby mrazového srubu. Do jedné ze skal vytesána kaplička, na jižním svahu balvanové moře.

Legenda o Královském kameni

Ke Královskému kameni se váže řada pověstí. Podle jedné se zde ukryl panovník prchající před Švédským vojskem. Podle jiné zde stával mocný hrad, v němž mocichtiví služebníci zabili svého krále a ten je, než skončil, za to proklel. Vysvobodit je (a získat bohatství) může ten, kdo najde čarovnou bylinu. O Valpružině noci se na vrcholu objevuje deska sletopočtem zániku světa. V určité době se odtud také ozývá zvuk hlásné trouby ohlašující nebezpečí.

Křemelná (řeka)

Typická horská řeka pramenící na svazích Pancíře, až k soutoku s Prášílským potokem nazývána Černý potok. Soutokem s Vydrou vzniká Otava.

Křemelná (hora)	1125 m n. m., nejzápadnější místo kašperskohorského zlato-rudného revíru. Zlatonosná ruda se těžila povrchovým i hlubinným způsobem (některým starým šachtám se říká Sněžné jámy). Na svahu stávala obec Stodůlky.	
Kvilda	Tato nejvýše položená obec v ČR byla založena na přelomu 15. a 16. století při cestě z Pasova do Čech v místech, kde se již ve 14. století rýžovalo zlato (důkazem jsou sejpy na Kvildském potoce). V 19. století se obec proslavila dílnou, zhotovující obrázky na skle, tzv. podmalby. Zajímavostí je novogotický kostel sv. Štěpána z let 1892 - 1894 se šindelovou střechou.	
Laka (též Mlaka nebo Pleso)	Nejvýše položené (1096 m n. m.) a zároveň rozlohou nejmenší (2,53 ha) ledovcové jezero na Šumavě a v Bavorském lese. Jeho maximální hloubka je 3,9 m. Po hladině se nepatrně pohybují plovoucí ostrůvky. Jezero postupně zarůstá vegetací a přechází v zrašelinělý močál. Ledovcový kar má netypické pozvolné stěny. Voda je odváděna Jezerním potokem do Křemelny. V minulém století byla hladina jezera zvýšena o 1,7 m umělou hrází, vody jezera se využívalo k pohonu strojů (brusů) ve sklárnách v nové a Staré Hůrce.	
Ledovcová jezera	Jezera na Šumavě a v Bavorském lese patří k nejnavštěvovanějším místům na obou stranách hranice. Vznikla za posledního glaciálu působením jižního alpského zalednění, díky kterému se zde rozšířily na konci doby ledové i některé alpské druhy rostlin (například hořec šumavský). Samotné stáří jezer je odhadováno na 10 - 12 tisíc let. Pod tlakem se sníh měnil na led. Před tím ale sjíždějící laviny obnažily geologické podloží a vznikající ledovec se zarýval do svorového podkladu. Vlivem gravitace, času a vlastního pohybu nakupil morény, které dnes jezera ohraničují. Jezera neustále přitahují pozornost odborníků. Jejich dna jsou pokryta pylovými sedimenty, které při rozborech poskytují palynologům (odborníkům na pyly) cenné údaje o změnách klimatu v minulosti. V případě Čertova jezera se jedná až o sedmnáctimetrovou usazeninu na dně. Pod hladinou Černého jezera roste šídlatka jezerní. Jedná se o její jedinou českou lokalitu. Běžně se její výskyt udává ve dvoumetrových hloubkách, zde ji můžeme nalézt v hloubce téměř čtyři metry. V Plešném jezeře roste šídlatka ostrovýtrusná a opět se jedná o jediné místo jejího výskytu v Čechách. Celkem je ledovcových jezer osm a nacházejí se v nadmořské výšce 1000 - 1100 m n. m.: Černé jezero, Čertovo jezero, Laka, Prášílské jezero a Plešné jezero na české straně, Velké Javorské jezero (Arbersee), Malé Javorské jezero (Kleiner Arbersee) a Roklanské jezero (Rachelsee) na straně bavorské. Mezi ledovcová jezera kdysi patřila i Stará jímka pod východní stěnou Poledníku, toto jezero časem zarostlo a proměnilo se v močál.	Paličatá šumavská jezera Většina jezer se báníla změřeni své hloubky temnou hrozbou, že měřícího pohltí. Mají být také podle pověsti všechna propojena velkým podzemním jezerem.
Losenice	Pravobřežní přítok Otavy v němž se v pravěku rýžovalo zlato (místa zachovány sejpy). Skalnaté údolí říčky s kamennými moři a otvory štol středověkých zlatých dolů, např. při ústí Zlatého potoka.	
Loučim	Kostel Narození Panny Marie byl včetně kaple postaven ve 2. čtvrtině 14. stol. Věž byla patrně přistavěna v 16. stol. Kostel byl opravován v letech 1707 - 1709 a 1807. Stojí v dominantní poloze, v interiéru cenná žulová křtitelnice. Na postranním oltáři je kopie Loučimské Madony, jejíž originál je umístěný v kostele v Neukirchen bei Heiligen Blut v Německu. Kopii dal zhotovit loučimský farář po r. 1760. Je zde hrob básníka Rudolfa Mayera (1837 - 1865).	Jak je vysoký obr Povídá se, že kostel v Loučimi postavili obři, aby tak posílili dobré sousedské vztahy s místními obyvateli. Věž ale postavili tak vysokou, že když chtěl jeden z nich usadit na vrchol křížek, musel si dát pod nohy stoličku. Později se obři rozloučili a odešli (odtud jméno vsi).

Luby	Dnes městská část Klatov (viz výše). Gotický kostel sv. Mikuláše s freskami z konce 16. stol (figurální motivy, pohled na Klatovy). Ve stavbách č. p. 10 a 30 až 33 je obsažena gotická tvrz, změněná přestavbami. Ve Spáleném lese památník poprav 72 českých vlastenců v roce 1942.	
Luzný (Lusen)	Po Roklanu druhý nejvyšší vrchol (1373 m n. m.) národního parku Bavorský les, typický svým holým temenem tvořeným žulovou sutí (leží necelý jeden kilometr od státní hranice na bavorském území). Na severním svahu pramení Luzenský (Modravský) potok, jedna ze zdrojnic Vydry. Pod jeho vrcholem vedla Zlatá stezka přes blízký dobře viditelný Březník (viz výše) Přístupný je nejlépe z parkoviště Lusenparkplatz kolem chaty Lusenschutzhause okružní cestou se symbolem rysa.	Jak vznikl Luzný Na tomto místě se díky poustevníkově kletbě překotil pekelný povoz plný kamení. Těmito kameny chtěl ďábel vyspravit cestu do pekla, aby byla pěkně rovná a hladká.
Mouřenec	Pozdně románský kostelík sv. Mořice z let 1230 - 1240 nad Annínem původně chráněný hradbou. Věž a apsida z doby založení, nově objevené a restaurované malby ze 14. stol., při úpravách v 18. stol. přistavěna jižní kaple. Vedle kostela hřbitov a barokní kostnice z 18. stol. Z Mouřence je krásný výhled mimo jiné do údolí Otavy, na Svatobor a na Kašperk.	Ukrytá monstrance Za švédských válek lidé v kostele sv. Mořice zazdili monstranci, neboť ji nechtěli ze svatostánku odnášet. Jenže všichni, kdo o úkrytu věděli, zahynuli. Monstranci nikdo nemohl najít, dokud se jednomu zbožnému člověku úkryt ve snu nezjevil.
Můstek	Nejvyšší vrchol Pancířského hřbetu nad údolím Úhlavy. Z hřebenové cesty dílčí výhledy na protilehlý masiv Ostrého. Přes Můstek směřovala ve středověku jedna z obchodních cest z Bavorska do Čech, celoročně schůdná, zvaná Výšinná. Na vrcholu Můstku stávala klasická horská chata s rozhlednou, která však roku 1995 vyhořela. Dnes je na jejím místě turistický přístřešek.	
Nový Brunst	Planina, součást přírodní rezervace. Kdysi tu stával velký komplex skláren, které postupně zničily tři požáry na konci 19. stol. Z původního počtu 18 domů se zachovala jediná stodola.	Pachatelem byl skleněný muž Do jedné sklárny (možná, že to byla právě sklárna na Novém Brunstu) přišel záhadný cizinec. Po nějakém čase vyzval skláře, aby vytvořili skleněného muže, že on ho oživí. Když byl tedy skleněný muž hotov, cizinec mu dal do ruky hořící svíci a zavřel jej do skříně. Pak se se slovy: "Až svíce dohoří, uvidíte," vytratil po anglicku. Po chvíli se ze skříně ozval skleněný muž. Křičel, aby ho pustili ven. Skláři se vyděsili a ze sklárny utekli. Když se podívali zpět, byla sklárna v plamenech.

Nýrsko

Poklidné městečko při zemské stezce do Bavor, prvně připomínané 1327. K nejvýznamnějším památkám patří farní **kostel sv. Tomáše** z roku 1352 (věž je asi o 100 let starší), později barokně upraven (přistavěna kaple Panny Marie). Barokní oltáře z let 1777 - 1779 jsou dílem truhláře a řezbáře Jakuba Brandla z Nýrska. Na náměstí nelze přehlédnout bývalý **vrchnostenský hostinec** zdobený raně barokním štítem s erby Koců z Dobruše a Karlů ze Svárova z roku 1684. V pozdějších letech zde byla radnice. Na protilehlé straně náměstí stojí **budova městského úřadu**, která byla postavena podle plánů vídeňského stavitele T. Tscheppera. Na místním hřbitově je **hrob a památník 108 obětí transportu smrti z konce 2. světové války**. V Nýrsku stával také kostel **Čtrnácti svatých pomocníků**, postavený M. A. Gillmettem a vysvěcený v roce 1712. Vnitřek kostela byl zmenšenou kopií dominikánského kostela v Klatovech. Kostel byl zbořen v roce 1974 za asistence pomocníků pohraniční stráže. V okolí Nýrska se nachází židovský hřbitov (na vršku při silnici na Železnou Rudu), dále lesní divadlo (v současnosti není v provozu) a zřícenina hradu Pajrek (viz níže) - obojí je možné navštívit v rámci Poznávacího okruhu Nýrsko, který začíná na náměstí před vrchnostenským hostincem (č. p. 81) a je zaměřen na poznávání nejběžnějších stromů. Pro svou nenáročnost je vhodný pro rodiče s dětmi - celý okruh (červená trasa) je dlouhý 4 km, je ale možné jej zkrátit až na polovinu např. vynecháním hradu Pajrek (černá nebo žlutá trasa), nebo úseku vedoucího kolem Úhlavy. Kousek od Nýrska proti proudu řeky je **vodní nádrž**, vybudovaná v roce 1969. Kamenná hráz vysoká 36 m překlenula v šíři 337 m Úhlavské údolí. Objem nádrže činí 1 milion m³ a zásobuje pitnou vodou Domažlicko a Plzeň. Pod hrází je moderní úpravná pitné vody.

Obří hrad

Nejvýše položené pravěké sídliště v ČR (980 - 1010 m n. m.). Vzniklo jako keltská pevnost v 2. a 1. stol. před Kristem. S výjimkou jižní strany je poloha chráněná příkrými srázy a valy, dodnes dobře zachovalými. Protáhlé hradiště o rozměrech 370 × 80 m sestává z vnitřní akropole opevněné dvojitým pásem kamenných valů, na ni navazuje od jihu předhradí, obehnané dalším kamenným valem asi 2 m širokým, lícovaným, do něhož jsou začleněny i roztroušené rulové skalky. Brána do akropole byla na západní straně, kde jsou stopy jejich základů. Vodní zdroj byl patrně v prohlubni na východě předhradí. Kamenné valy byly zvýšeny dřevěnými palisádami. Hradiště sloužilo jako refugium (útočiště v době nebezpečí) pro obyvatele ze širokého okolí. Z hradiště je překrásný výhled na kamenné moře na protějším Šafařově vršku a hrad Kašperk.

Šumavští obři

Šumava bývala v dávných dobách rejdištěm obrů. Ti ze skal a vrchů vylamovali obrovské balvany na stavbu svých hradů, takže některé hory zmizely, některé obři zase navršili na jiném místě (největší hrad si postavili na Popelné). Časem se odstěhovali jinam, ale lidé nacházeli ještě dlouhé roky památky na jejich život. Jednou tak našli kost velkou jako kláda a použili ji jako lávku přes Losenici. Jenže kost v noci podivně světlkovala a lidé po ní často uklouzli, takže když se rozpadla, postavili raději lávku dřevěnou.

Ostrý (Osser)

Svorcový dvojrchol, pravděpodobně nejmladší a určitě nejmalebnější šumavská hora, jejíž charakteristická silueta se rýsuje v dálce z mnohých celých jihozápadních Čech i Bavorska (a při dobrém počasí také z věže plzeňského chrámu sv. Bartoloměje). Vyšší společný česko - bavorský vrchol (Velký Ostrý, Grosser Osser - 1293 m n. m.) je od menšího bavorského (Malý Ostrý, Klein Osser - 1266 m n. m.) oddělen sedlem, ve kterém stojí kaplička. Dříve mívali jiné názvy - Prsa Matky Boží (na Chodsku) a Jezerní hora - nezaměňujte s Jezerní horou (1343 m n. m.) nad Černým a Čertovo jezerem, ta se nachází východně od Ostrého a mezi nimi jsou ještě hory Velký Kokrháč (1168 m n. m.), Malý Kokrháč (1229 m n. m.) a Svaroh (1334 m n. m.). Zpět k Ostrému - v 16. století tu asi stávala pomezí strážnice. V turistické chatě (která je díky hraničnímu přechodu pro pěší přístupná i z české strany) je jedna společenská místnost Hans Waltzik-Stube, pojmenovaná po německy píšícím básníkovi a spisovateli původem z Dolního Dvořiště (*1879 - †1948) - těsně pod vrcholem na bavorské straně je mu věnována pamětní deska. Z Ostrého je nádherný výhled na Horní Falcko, Hoher Bogen, Údolí Bílého Regenu a Velký Javor na německé straně, Jezerní Horu, Špičák, Pancíř, Prenet a údolí Úhlavy na straně české.

Čarostřelec

Okolní lesy jsou dějištěm opery Carl Maria von Webera Čarostřelec, libreto zpracoval Friedrich Kind podle pověsti o výborném střelci, myslivci žijícím v 17. stol., vězněném a vyslychaném v Domažlicích. Hrdinou opery je Max, který se má stát polesným, pokud prokáže, že umí dobře střílet. Protože se mu ale v poslední době příliš nedařilo, rozhodl se "pojistit" svůj výkon na zkoušce kouzelnou kulí od domnělého přítele Kašpara (který se spojil s temnými silami a měl na svědomí i jeho předešlé neúspěchy). Netušil, že tato kule patří ďáblu, který sám určí její cíl. Tím cílem má být Maxova nevěsta... Jak to dopadne, na to se jděte podívat do divadla!

Pajrek

Zřícenina hradu ve výšce 627 m n. m. na výběžku hřebenu Hraníčáře při bývalé stezce do Bavor (odtud i jeho název, pocházející z německého slova Baireck, což mohlo znamenat "hrad na Bavorských hranicích). Pajrek byl založen na začátku 14. století, v 15. století se pánem hradu stává Racek z Janovic, stoupenec krále Jiřího z Poděbrad. Tento majitel porazil v roce 1467 bavorské křižácké vojsko v bitvě u Nýrska. V roce 1472 vtrhli Bavoři opět do Čech, hrad dobili a vypálili. Hrad opravil až Jindřich Kostomlatský z Vřeskovic, Pajrek byl v jeho vlastnictví od roku 1512. V roce 1520 byl tento loupeživý rytíř na pražském hradě obviněn jako zemský škůdce a stát. Od té doby hrad pustl a od poloviny 16. století byl trvale opuštěn. Z bývalého obranného hradu se zachovalo pouze několik trosek obytného stavení, věže a příkop. Na zdech je možno patřit otvory po trámovi a v prvním poschodí uzoučků vchod pro jednotlivce.

Obr na Pajreku

Na hradech Pajrek a Rýzmbek, které jsou od sebe vzdáleny tři hodiny cesty, bydlívali kdysi dva obři. Oba vášnivě rádi šňupali tabák a často si vyměňovali své tabatěrky jednoduše tak, že je po sobě házeli. Měšťané z Nýrska si s obrem z Pajreku každý den povíдали (pravděpodobně kromě neděle, kdy byli oba obři na ranní mši v Praze) a když potřebovali půjčit kladivo, obr jim ho hodil rovnou do města.

Pancíř

(1214 m n. m.) Jeden z trojvrcholu Pancíř - Můstek - Prenet nad Železnou Rudou, na vrcholu horská chata a rozhledna, sedačková lanovka ze Špičáku. Evropský vodní předěl, pramenná oblast Úhlavy, Křemelné a Řezné. Na svazích typické horské louky. Z vrcholu za jasného počasí rozhled na Alpy.

Mužiček z Pancíře

Jeden sedlák z Lippova dvora jednou řekl své čeledi, že ten, kdo přinese mléko od mužička z Pancíře, dostane tu nejlepší krávu. Jedna děvečka skutečně mužička vyhledala a ten ji navíc pohostil koblihami. Jenže sedlák nechtěl děvečce krávu dát, že s tím mlékem to byl jen takový žert. Ale ten žert mu nakonec přišel draho. Druhý den našel v maštali svou nejlepší krávu mrtvou.

Pocinovice	Původní název Podsínovice podle vrchu Sínová (nyní Na Pohoří), na němž drželi Chodové stráž, s výhledem také do Nýrského průsmyku. Jsou nejvýchodněji položenou privilegovanou chodskou vsí. Až do 17. stol. volila jako největší chodská ves dva konšely do chodského správního orgánu, zatímco ostatní obce pouze jednoho. Pocinovice byly podle Aloise Jiráska dějištěm slavné bitvy mezi vzbouřenými Chody a vojskem, ve skutečnosti zde došlo 16. července 1693 k obležení houfu chodských povstalců, kteří se později sami vzdali, jedinou oběť z řad Chodů zabil náhodný výstřel. Na návsi je empírový kostel sv. Anny z počátku 19. stol. a pamětní deska řídícího učitele B. Kalivody (1891 - 1942), popraveného nacisty. Ve vsi dále můžeme spatřit několik přízemních roubených domů šumavského typu.	Neříkejte Chodům Psohlavci! Hundsköpfe, neboli Psohlavci, je nadávka, kterou častovali Chody Bavoráci (což vám ještě dnes každý Chod potvrdí). Na starším vyobrazení chodského praporu také není psí hlava, ale pár bot, které nosili chodští hraničáři.
Poledník	Jeden z nejvíce navštěvovaných vrcholů na Šumavě. Pro turisty zde byla správou parku vybudována rozhledna a malé občerstvení, budova na vrcholu, která sloužila armádě jako radarová stanice, byla rozebrána. Pod východní stěnou Poledníku je Stará jímka - tato bažinatá kotlina je uváděna jako pozůstatek dalšího ledovcového karu s dnes již zarostlým jezerem.	
Prášilské jezero	Jeho ledovcový původ dokazuje 150 m vysoká karová stěna se skalními sruby a kamennými moři. Jezero je hrazeno 9 m vysokým valem a dvěma staršími morénami, které ukazují na jeho vznik. Nalézá se v nadmořské výšce 1080 m n. m., jeho rozloha činí 3,72 ha a maximální hloubka vody dosahuje 14,9 m. Protože se voda z jezera využívala při plavení dřeva, byla jeho hráz uměle zvýšena. Pomníček na ní je věnován zde utonulému studentu medicíny O. Koreisovi.	
Prenet	(1071 m n. m.) Vrch nad Nýrskem, krajní bod Pancířského hřbetu. Bývalý královácký dvorec, později přestavěn pro rekreační účely. V sedle stojí již od roku 1384 kaple sv. Kunhuty, poblíž bývalá poustevna. V 18. stol kaple přestavěna. Z Prenetu výhledy do údolí Úhlavy a na protilehlý masiv Ostrého.	Nejspíš anakonda... Na Prenetu kdysi žil obrovský had. Sužoval celý kraj a žral dobytek. Nakonec místní pokáceli stromy do poloviny vrchu a zapálili. Nestvůra sice uhořela, ale od té doby na vrcholu nic neroste.
Rejštejn	Obec v údolí Otavy na jejím soutoku s Losenicí. Od 13. stol. uváděna jako rýžovnická osada, později otevřeny i zlaté doly v údolí Losenice. Od roku 1587 královské horní město, spojené s blízkými Kašperskými Horami (z tohoto období pocházejí nálezy mlecích kamenů při mostu přes Losenici a amalgamační kamen s miskovitými prohlubněmi zasazený na náměstí jako památník). V 17. stol. úpadek dolů i města, zastavený rozvojem sklárství. Na severním okraji Rejštejna stávala sklárna zvaná Klášterský Mlýn. Na přelomu 19. a 20. století byla nejvýznamnější sklárnou v Rakousko - Uhersku a její nádherné secesní sklo se těšilo velké oblibě na celém světě. Poslední zachovalou budovou z komplexu sklárny je secesní vila zdobená v průčelí skleněnou mozaikou. Nejvýznamnější památkou obce je farní kostel sv. Bartoloměje , původně ze 16. století, s barokním interiérem. Na vedlejším hřbitově najdeme jmenovitě hroby matky a bratra spisovatele Karla Klostermanna a Maxe Spauma, významného skláře.	

Sedlo	Halšatsko - laténské hradiště, sloužící v 9. a 10. stol Slovanům za strážišťe a útočiště. Až 7 m vysoké kamenné valy o délce 920 m doplňovaly srubové věže a palisády. Odkryt půdorys chaty ze slovanského období. Místy tzv. "spečené valy" (vzniklé vypálením hlíny při požáru). Ze skal rozhledy na šumavský pohraniční hřeben.	Založení Sedla Jeden trubač, který se ve službách hraběte Mansfelda vyznamenal, dostal za odměnu kus půdy, který si sám vybere. V Anníně mu skláři poradili, aby si vybral pozemek hned naproti vsi, že mu jej pomohou zúrodnit. Tam pak vznikla osada, kterou trubač na památku svého vojenského života pojmenoval Sedlo.
Slatě	Přírodní památka, ojedinělé lokality největšího a nejzachovalejšího komplexu vrchovištních rašelinišť na Šumavě. Rašeliniště se ve zdejších vhodných podmínkách (plochý parovinný terén v nadmořské výšce 1000 - 1100 m s kyselým žulovým či rulovým podkladem, hromadící se voda ze suťových pramenů, vlhké a chladné podnebí) vyvíjejí od konce doby ledové. Jsou "živé" - neustále zarůstají živou vegetací klenbovitě směrem vzhůru, směrem dolů probíhá proces rašelinění. Rozrůstají se i do stran na úkor okolních lesů, místy jsou patrné jejich boky, zvedající se nad okolní terén. Hloubka dosahuje až 8 m. Slatě jsou zásobárnami vody (např. Modravské slati odvodňuje především Roklanský potok, jedna ze zdrojnic Otavy). Porost slatí tvoří kromě mechu rašeliníku také ostřice, borovice blatka, rašelinná kleč, trpasličí bříza, na některých byl zaznamenán i výskyt rosnatky okrouhlosté. Všechny významné slatě byly popsány, některé zpřístupněny, ovšem pohyb po nich je omezen jen na podválnkové cesty (nejen kvůli bezpečnosti, ale hlavně kvůli ochraně přírody). Mezi nejznámější patří určitě Tříjezerní slat (kde byla zřízena jedna z prvních naučných stezek na Šumavě), Modravské slatě (největší komplex slatí), Chalupská slat (s největším rašelinným jezírkem) nebo Jezerní slat (jednu z největších zpřístupněných slatí je možné si prohlédnout také z rozhledny, která se nachází nedaleko od parkoviště) a další.	
Srní	Malá horská obec založená dřevaři na počátku 18. stol. Kostel Nejsvětější Trojice byl postaven v letech 1804 až 1805. Dokladem typické šumavské architektury jsou některé domy v obci i v okolních samotách. Jedná se o roubené domy na kamenné podezdívce s polovalbovou střechou (původně byly kryty šindelem). Mlýn s pilou je chráněná technická památka. V blízkosti Vchynicko-tetovský kanál a Klostermanova vyhlídka do údolí Otavy.	Jak bylo založeno Srní Kdysi zde tři sedláci klučili les a chtěli se zde usadit. Jenže půda tu byla samý kámen. Když už to chtěli vzdát a hledat štěstí jinde, ozval se z lesa datel. Řekli si, že když tu najde živobytí datel, tak oni určitě také a že to tady ještě zkusí. Vytrvali a položili tak základy dnešní osady.

Sušice

Původně slovanská osada rýžovníků zlata. Ve druhé polovině 13. stol. zde začal Přemysl Otakar II. budovat královské město se soustavou pravidelných ulic a s náměstím ve středu. Na něm je nepřehlédnutelná budova **radnice**. Byla přestavěna po požáru v roce 1707, další přestavby proběhly v letech 1850 a 1898. Pozůstatkem původní radnice je renesanční portál v přízemí. V průjezdu je umístěna mramorová deska na památku postavení hradeb roku 1322, přenesená sem z Klášterní brány. Na náměstí dále stojí za vidění (i zevnitř) **Voprchovský dům**, dřívější děkanství a nyní sídlo Muzea Šumavy s bohatými sbírkami k dějinám horního Pošumaví, historii města a samozřejmě k sušickému sirkařství. Jedná se o gotický dům s renesančním štítem, který získal v roce 1600. Z dalších památek jmenujme kupříkladu **děkanský kostel sv. Martina**, **židovský hřbitov** a pozůstatky městského opevnění (jehož součástí byly i řeky Otava a Roušarka, bažinatý terén na jihu a vodní příkop). Na kopci Stráž je poutní **kaple Anděla Strážce** z let 1682 - 1683. Prostranství kolem ní bylo ohrazeno ambity a pak i kaplemi v nárožích. **Svatobor** je zalesněný vrch nad Sušicí (845 m n. m.). Na jeho vrcholu stávala již od roku 1890 rozhledna a útulna Klubu českých turistů. V roce 1934 byla zbořena a postavena nová chata s rozhlednou, z níž je vidět na severovýchodě hrad Rabí, Prácheň a na obzoru Středočeská vrchovina, na jihovýchodě Sedlo, hrad Kašperk, Ždánov a Javorník a na jihozápadě Sokol (Antýgl), hřeben Pancíře a Můstku.

Švihov

V Čechách ojedinělý vodní hrad patří k nejlepším pevnostem své doby. Původně na tomto místě stávala vodou chráněná tvrz ze 14. století v majetku rodu Rýzemberků, poté napadena a získána husity. Na přelomu 15. a 16. století nechal postavit Půta Švihovský z Rýzemberka na jejím místě nový hrad s důmyslným fortifikačním systémem s vodním opevněním, které vytvořilo umělý ostrov. Na stavbě hradu se podílel také známý pražský stavitel Benedikt Rejt. Pozdějšími majiteli se stali Řičanští ze Štěkně, do r. 1945 hrad vlastnili Černínové z blízkých Chudenic. Kolem 17. století byl celý areál přeměněn na sýpku. Rozsáhlé opravy hradu byly provedeny státem po roce 1950.

Tupadelské skály

Přírodní památka (0,40 ha) nedaleko Klatov, geologicky i krajinářsky významná skupina vypreparovaných buližníkových skal, využívaná i horolezci.

Úbislav

Horská osada pod Javorníkem. U mostu přes Horský potok stojí **kohoutí kříž**, jeden z mála dochovaných. V obci jsou **šumavské domy s polovalbovými střechami**, avšak již pod vlivem jihočeského blatského domu (brány). Za obcí stojí památný buk, jehož stáří je odhadováno na 200 let a obvod kmene činí 385 cm.

Rytíř Hoří

Rytíř z Rumelskirchenu, pán zámku pod Volšovskou Stráží se hrozně bál ohně, ač byl jinak velmi statečný. Jednou chtěl jet do Sušice za dámou svého srdce, jenže zaspal. Tryskem se tedy rozjel do města a právě před Šifnerovým domem, kde ona dáma bydlela, se zabil pádem z koně (tuto událost dodnes připomíná velký plochý kámen v dlažbě). Po své nešťastné smrti se rytíř zjevoval o půlnoci v ulicích a výkřiky "Hoří!" děsil sušické měšťany. Přítrž jeho strážení učinil až neohrožený zvoník, který přízraku vzal pohřební rubáš. Rytíř jej pronásledoval, ale po uplynutí hodiny duchů se rozpadl na prach.

O Půtovi

Půta Švihovský byl velmi ukrutný člověk. Když mu řemeslníci postavili jeho hrad, sezval je na hostinu do dřevěné boudy a tu pak nechal zapálit, aby jim nemusel zaplatit za práci. Na Švihově u vchodu do kaple nechal zazdít mnicha, který raději než na modlení chodil do krčmy na dobré jídlo. Tomu, kdo se dotkne mnichova zkamenělého - řekneme - pozadí, které se kdysi nepodařilo zazdít, se do roka splní přání. Půta byl nakonec odnesen čertem. Jeho manželka jej chtěla vysvobodit. Ale aby se jí to povedlo, musela by rozebrat celý hrad a ve vlastní zástěře odnést každý kámen tam, odkud byl vzat. A to by, uznejte sami, byla škoda ničit něco tak krásného!

Umrlčí prkna

Pro oblast Šumavy a Bavorsko zcela typický jev. Umrlčí prkna sloužila k uložení zemřelého v období krutých zim, kdy nebylo možné ve zmrzlé půdě vykopat hrob. Po pohřbu byla ozdobena řezbami, malbami a nacionály zemřelého a byla ponechána obvykle na rozcestích, u kapliček nebo pod starým stromem. V Bavorsku tento zvyk stále přetrvává, na Šumavě zanikl po 2. světové válce.

Rouhači a umrlčí prkna

Před dávnými lety se jeden mladík z Horské Kvildy vsadil s kamarády, že si přinese o Dušičkách domů umrlčí prkno a vespí se na něm. Byl nalezen napůl šílený v lese s prknem na zádech. To jistý truhlář z Nýrska doplatil za své rouhání pouze ztrátou cti. Měl udělat postel do výbavy mlynářovy dcery Kačenky, ale neměl z čeho. Protože se mu nechtělo sahat do svých tajných fondů a na pile už mu nechtěli dát na dluh, rozhodl se použít právě umrlčí prkna - vždyť je nikdo postrádat nebude. Novomanželům se postel moc líbila, ale jen do půlnoci. V jejich ložnici se najednou objevili kostlivci, postel rozebrali a každý si vzal část pocházející z jeho umrlčího prkna.

Velhartice

Středověký hrad z přelomu 13. a 14. stol., rodové sídlo pánů z Velhartic (ano, i Buška, komorníka Karla IV.). V letech 1448 - 1453 zde byly uchovávány korunovační klenoty. Hrad patří k dispozičně ojedinělým dílům české hradní architektury a jeho dominanty tvoří zříceniny starého gotického paláce Rajského domu s protější věží Putnou. Obě části jsou propojeny mohutným kamenným mostem se čtyřmi lomenými oblouky. Roku 1627 byl k Rajskému domu připojen pozdně renesanční zámečkový palác, který je po svém staviteli pojmenován Huertovo křídlo. **Osada v podhradí** je starší než hrad, byla založena rýžovníky zlata. Městská práva obdržela roku 1444. Na náměstí je nejstarší památka, **kostel Nanebevzetí Panny Marie**, románská stavba z doby kolem roku 1240. Později goticky rozšířena a přestavěna (kolem r. 1500). Při tom byly použity málo obvyklé prvky sklenutí sanktuáře i lodi. V interiéru pozdně gotická plastika sv. Anny (r. 1500). **Městské domy s polovalbovými střechami a bedněním ve štítech** z 18. - 19. stol. a **roubené chalupy**. Památné lípy. Na návrší, 1 km západně od města je jednododní kostel **sv. Maří Magdaleny**, založený r. 1373, pozdně goticky přestavovaný počátkem 16. století (z této doby pochází síťová klenba v lodi a diamantová neboli sklípková v síni). Pozdně gotický oltář, zvaný Velhartická archa, je nyní uložen v Národní galerii v Praze. V letech 1787 - 1903 pracovala ve Velharticích papírna. Od roku 1946 až do své smrti († 1980) ve Velharticích sezónně pobýval Jan Werich v domku, který navrhl Jiří Trnka.

Siroťčí louka

Don Hoef Huerta, původem chudý krejčí, který udělal kariéru v armádě, jednou koupil od sirotků louku za hrnc kaše. Od té doby vždy, když chtěl dát louku pokosit, začalo pršet. Říkalo se, že jsou to slzy nebohých sirotků.

Velký Falnestein (Grosser Falkenstein)

(1315 m n. m) Hora s typickou siluetou zahnutého ostrohu. Na vrcholu najdeme kromě chaty s možností ubytování i kapličku, vysílač se dvěma obslužnými objekty a významnou meteorologickou stanicí Deutsche Wetterdienst. Rulový masív s vrcholovou skálou s lavičkou umožňuje výhledy do údolí Řezné a na Velký Javor na protější straně. Vlevo je vidět dvojvrchol Roklanu. Vrcholový kříž se skleněným jádrem je důkazem staré sklářské tradice.

Velký Javor (Grosser Arber)

Nejvyšší hora Šumavy (1456 m n. m.), vrchol na německé straně s jedinečným a nezapomenutelným kruhovým rozhledem na českou a bavorskou Železnou Rudu, Ostrý s hraničním hřebem a kamenným mořem. Vrchol, který tvoří čtyři oddělené skalní bloky, umožní pohled také na hladinu obou Javorských ledovcových jezer (Velké - Arbersee a Malé Kleiner Arbersee). K vrcholové **kapli sv. Bartoloměje** se koná každoročně předposlední neděle v srpnu pouť. Dvě kopulovité budovy, jež jsou nedílnou součástí Javoru, slouží jako televizní vysílač, radarová a meteorologická stanice. Javor ne můžeme vypravit několika cestami - ze sedla **Brennes** (stanice sedačkové lanovky) můžeme jít buď rovnou na vrchol, nebo můžeme nejprve zajít k **Malému Javorskému jezeru** (na jehož hladině můžeme vidět plovoucí ostrůvky) a odtud teprve na vrchol. Další možnost je vyrazit od **Velkého Javorského jezera** (je zde chata s restaurací, možnost vypůjčit si lodičku a pro děti atrakce Pohádkový les se sochami pohádkových postav v životní velikosti - pokud se vydáte z Bavorské Rudy cestou přes vrch **Langhüttenriegel**, určitě půjdete okolo). Cesta od Velkého Javorského jezera (značená červeně) prochází karovou stěnou a umožňuje krásné výhledy do okolí, bohužel je vhodná spíše pro kamzíky, rozhodně ne pro malé děti nebo při deštivém počasí. Rovněž zeleně značená cesta je u vrcholu značně kamenitá a po dešti tudy může téci voda. Pohodlnější cesta vede ze stanice kabinkové lanovky (na silnici mezi Brennes a Velkým Javorským Jezerem) po upravované široké cestě podél sjezdovek. Tato cesta je také ideální pro cyklisty.

Velký Roklan (Grosser Rachel)

(1453 m n. m.) Vrchol s nezalesněnou skalnatou plošinou a s 10 m vysokým vrcholovým křížem umožňuje překrásný výhled na Velký Javor, dvojvrchol Ostrého, Falkenstein, Luzný, Modravské slatě, Poledník a pás hor okolo Dunaje na německém území. Po cestě se symbolem tetřeva můžeme odtud dojít k dřevěné Roklanské kapli stojící na skalním výstupku 140 m nad Roklanským jezerem. Samotné jezero je čtvrtým nejvyšše položeným ze všech šumavských a bavorských jezer, rozkládá se na ploše 3,7 ha a jeho maximální hloubka je 14 m.

Vchynicko - Tetovský plavební kanál

Plavební kanál z let 1799 - 1800 byl vybudován podle návrhu ing. Josefa Rosenauera. Finančně náročnou stavbu zajišťoval tehdejší majitel panství - kníže Josef Schwarzenberg. Kanál, který umožnil plavit dřevo do Otavy obejitím nesplavného úseku Vydry začíná asi 2 km od Modravy pod bývalou dřevařskou osadou Vchynice - Tetov, podle níž dostal svůj název. V místě odbočení kanálu byla řeka Vydra přehrazena jezem s hradlovým mostem, zařízením, které sloužilo jako hráz zabraňující pronikání dřeva do nesplavného balvanitého koryta Vydry. Hradlový most byl v roce 2000 opraven. První 2 km vede kanál podél Vydry až nad královácký dvorec Antýgl, kde se prudce stáčí zpět a vede podél Rokyty a úpatím Kostelního vrchu až k osadě Mosau, části obce Srní. Původně pokračoval kanál dále a pod Spáleným vrchem končil v řece Křemelné. Ve 30. letech 20. století byl přestavěn a v závěrečné fázi sveden do betonového potrubí. Poslední plavba se zde uskutečnila v roce 1958. Dnes je celé dílo používáno jako přivaděč vody do malé vodní nádrže vybudované na Sedle (dostavěna v r. 1949). Odtud přes tzv. Vodní zámek padá voda potrubím se spádem 235 m na lopatky turbíny elektrárny Vydra a vrací se tak do mateřského koryta Vydry. Část plavebního kanálu je nyní využívána jako přepad s napojením do Sekerského potoka. V současné době činí délka kanálu 14,4 km.

Kouzelné ryby

V Javorském jezeře žijí zvláštní zlaté ryby. Pokud je někdo chytí, tomu mohou splnit jakékoli přání. Ale stokrát běda tomu, kdo by takové rybě padnul do rukou, pardon, do ploutví. Ten totiž přijde o život. Pověst nepraví, o které Javorské jezero se jedná, ale patrně půjde o Malé, neboť kdyby Velké bylo tak nebezpečné, nepůjčovali by tam lodičky.

Hrůzu nahánějící jezero

V Roklanském jezeře jsou zakleté duše hříšníků. Když někdo hodí do jezera kámen, vyruší tím duše z klidu a jezero začne pění, kypět a bouřit. Pokud by ten kámen byl velký, mohlo by i přetéci.

Železná Ruda

Osada vznikla v první polovině 16. stol. na obchodní stezce z Čech do Bavorska při ložiscích železné rudy jako tavárna (odtud název). V letech 1579 - 1713 byla součástí Bavorska. V 18. století začaly doly postupně upadat a nahradilo je sklářství. V okolí vyrostlo postupně 11 velkých hutí. Největší rozmach zaznamenalo město na konci 18. stol., ve 2. polovině 19. stol. došlo i k úpadku sklářství (v Alžbětíně byla huť vyhašena až v r. 1905). Dominantou obce je barokní **kostel Pany Marie Pomocné** s charakteristickou cibulovou bání, postavený v letech 1727 - 1732 na místě bývalé kaple. Vnitřek kostela zdobí mramorové náhrobní desky připomínající zdejší sklářské rody. Sklářské muzeum s Informačním turistickým střediskem se nachází v prostorách vily postavené jedním z posledních potomků sklářské rodiny Abelů - Kryštofem Abelem. Přímo nad městem je nově zrekonstruovaná křížová cesta (s krásnými podmalbami - obrázky na skle) se závěrečnou **kaplí sv. Anny**. Pod nádražím je **kaplička sv. Antonína a sv. Barbory** postavená v době budování železniční tratě a blízkého tunelu, sloužila k pohřbívání, magistrát kvůli obavám z epidemie a z nepokojů nepovolil pohřbívát v hlavním kostele. Kolem kapličky jsou umrlčí prkna. V Železné Rudě je možnost zahrát si kulečnické, šipky, squash nebo bowling, jsou zde kavárny, cukrárny, bary, herny, projíždky koňmo, bazén, sauna, masáže, fitness centra, Internet-centrum a mnoho dalšího. Pro uměnilovné je zde i prodejní galerie s opravdu pěknými věcmi. A snad jako v každém pohraničním městě, i v Železné Rudě narazíte na širokou nabídku sádrových i umělohmotných trpaslíků (kteří ale už tak nějak patří k místnímu koloritu).

Literatura použitá na tyto stránky, další zdroje informací

- Šumava - Železnorudsko (turistická mapa), Klub českých turistů a Vojenský kartografický ústav, s.p., 1995-98
- M.Martan: Šumava, Kletr, Plzeň a Freytag & Berndt Praha, 2002
- J. Melicharova: Šumava- Železnorudsko (turistická mapa), Kartografie Praha a.s. a Shocart s.r.o. Zlín, 1998
- *B. Balcar, J. Šlegl: Bavorsko, I. Bavorská Šumava*, Niko Plzeň, rok vydání neuveden
- *Adolf Šubert: Čechy I. - Šumava*, Tok Praha, 2000 (reprint 1. vydání)
- *Josef Rauwolf: Legendy a pověsti staré Šumavy*, Dauphin Praha, 2000
- *Petr Mazaný, Zdeněk Hůrka, Petr Flachs: Šumavská strážidla*, Starý most s.r.o. Plzeň, 2002
- *Jaroslava Voráčková: Skřítkové pod Kašperkem*, Nava s.r.o. Plzeň, 2000
- *Helena Lisická: Zrcadlo starých časů*, Albatros Praha, 1986
- *Oldřich Sirovátka, Marta Šrámková: Živá voda. Lidové pověsti z Čech, Moravy a Slezska*, Albatros Praha, 1986
- *Martin Stejskal, Albert Marenčin: Labyrintem tajemna aneb Průvodce po magických místech Československa*, Paseka, 1991

- *Zdeněk Šmíd: Předposlední trubadúr, Západočeské nakladatelství, 1991*
- *Zdeněk Šmíd: Dudáci a vlčí hlavy, Západočeské nakladatelství, 1987*
- *Zdeněk Šmíd: Jak jsme se nedali, Formát Praha, 2002*
- *Ladislav Kochánek: 1000 československých NEJ, Albatros Praha, 1988*
- <http://www.sumava.net> - vše o Šumavě, stránky měst a obcí
- <http://www.galerie-klatovy.cz> - nejen o galerii Klenová
- <http://www.spicak.cz> - vše o lyžařském areálu špičák
- <http://www.pruvodce.com> - průvodce po českých hradech a zámcích
- <http://www.hrady-zamky.cz> - také průvodce po hradech a zámcích
- <http://svihov.webpark.cz> - neoficiální stránky hradu Švihov
- <http://www.domazlice.cz> - nejen o Dobré Vodě u Pocinovic
- <http://www.sumava-zeleznorudsko.cz> - o zajímavých místech v okolí Železné Rudy